

Bakgrunn for vedtak

Grunnvannsuttak for Austmarka vannverk

Kongsvinger kommune i Hedmark

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	GIVAS IKS
Referanse	201837416-10
Dato	06.05.2019
Ansvarlig	Gry Berg
Saksbehandler	Eline Nordseth Berg

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9

7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 14-18

8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B

6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	2
Høring og distriktsbehandling	3
NVEs vurdering	5
NVEs konklusjon	7
Forholdet til annet lovverk	8
Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven	9

Sammendrag

GIVAS IKS søker om å ta ut 3,4 l/s grunnvann fra Skullerudtangen i Fagernessjøen (Brødbølvassdraget) i Kongsvinger kommune. Grunnvannsuttaget ble etablert allerede i 1984 og per nå tas det ut ca. 2 l/s, men dette uttaket mangler dokumentasjon på tillatelse.

Grunnvannsbrønnene er etablert i løsmasser på en tange ut i en innsjø. NVE antar at grunnvannsspeilet er nært knyttet til vannstanden i Fagernessjøen og vannføringen i Brødbølvassdraget. Det omsøkte grunnvannsuttaget på 3,4 l/s er svært lite sammenliknet med vannføringen i vassdraget på 5,9 m³/s (middelvannføring). Vi mener at konsekvensene av vannuttaket er små for hydrologien i vassdraget og for naturmiljøet rundt innsjøen og vassdraget.

Vannuttaket vil gi rent drikkevann til 850 personer, en fordel NVE har tillagt stor vekt i vår vurdering.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir GIVAS IKS tillatelse etter vannressursloven § 8 til å ta ut grunnvann fra Skullerudtangen i Kongsvinger kommune. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra GIVAS IKS, datert 14.11.18:

«Søknad om konsesjon for grunnvannsuttak ved Austmarka vannverk.

GIVAS IKS har et allerede etablert grunnvannsuttak fra 1984 med to tilhørende grunnvannspumper. Vannverket er dimensjonert for 850 personer og ligger ved Skullerudtangen, sør-øst for Fagernessjøen i Kongsvinger kommune, Hedmark. GIVAS IKS mangler dokumentasjon på tillatelse til uttaket, men ifølge Fylkesmannen i Hedmark er det tvilsomt om dette var søknadspliktig ut ifra dagjeldende lovgivning.

Da det mangler dokumentasjon på tillatelse til uttaket ved dette vannverket, søker GIVAS IKS herved om følgende tillatelse:

Etter vannressursloven, jf. §8, om konsesjon til:

- Uttak av grunnvann ved Austmarka vannverk for sikker og stabil vannforsyning for opptil 850 personer med gjennomsnittlig grunnvannsuttak på 3,4 l/s. Nåværende uttak fra anlegget forsyner i dag drikkevann til omtrent 525 personer, og hadde i 2017 et gjennomsnittlig grunnvannsuttak på 2,03 l/s.

Nødvendige opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagte utredning.»

Hoveddata for grunnvannsuttaget

TILSIG		Ved utløpet av Fagernessjøen
Nedbørfelt	km ²	372,8
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	15,8
Middelvannføring	l/s	5900
Alminnelig lavvannføring	l/s	600
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	410
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	1680

GRUNNVANNSUTTAK		På Skullerudtangen
Inntak	moh.	173
Gjennomsnittlig uttak	l/s	3,4
Antall brønner		2
Maksimal kapasitet pr. brønn	l/s	10

Om søker

GIVAS IKS er et interkommunalt selskap bestående av kommunene Eidskog, Grue, Kongsvinger og Nord-Odal i Hedmark. Selskapet har egen driftsorganisasjon med et uavhengig styre. GIVAS IKS eier alle de offentlige vann- og avløpsanleggene i de fire kommunene og har ansvar for drift, utvikling og vedlikehold.

Beskrivelse av vannuttaket og begrunnelse for tiltaket

Vannuttaket ble etablert allerede i 1984, og i dag tas det ut ca. 2,03 l/s, som gir rent drikkevann til 525 personer. Grunnvannsbrønnene ligger på Skullerudtangen sørøst i Fagernessjøen i Kongsvinger i kommune.

GIVAS IKS har ikke dokumentasjon på tillatelse til å ta ut grunnvann til Austmarka vannverk. Derfor søker de nå om en formalisering av et uttak som har pågått siden 1984. I tillegg søker de om å få øke uttaket til 3,4 l/s, som vil forsyne 850 personer med rent drikkevann.

Området hvor grunnvannsbrønnene og vannverket ligger er av løsmasser. Ifølge NGUs løsmassekart består Skullerudtangen av hav- og fjordavsetning og delvis av breelvavsetning. Rundt dette beltet av hav-/fjord-/breelvavsetning er det hovedsakelig morenemasser. Ifølge søknaden fra GIVAS IKS gir løsmassene ved uttakspunktet et godt filter for å beskytte grunnvannet mot forurensning. Brønnområdet er også sikret etter pålegg fra Mattilsynet.

Teknisk plan

Grunnvannsbrønnene er allerede etablert, derfor skal det ikke gjennomføres nye inngrep.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Området er allerede regulert av kommunen som Austmarka vannverk. Ellers ligger området i aktsomhetsområde for flom.

Eiendomsforhold

Området med grunnvannsbrønnene og vannverket er en privat eiendom. Det foreligger en avtale mellom eier og GIVAS IKS om bruk av området.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er sendt lokale myndigheter og Norges geologiske undersøkelse (NGU) for uttalelse.

Kongsvinger kommune har uttalt følgende i brev av 04.04.19:

«...

Da det mangler dokumentasjon på tillatelse av uttaket ønsker GIVAS å få dette formalisert. Søknaden gjelder derfor en formalisering og ikke endret bruk. Det er derfor ingen allmenne interesser som vil bli berørt.

Informasjonen under er derfor av opplysende karakter.

Samfunnssikkerhet: Ligger under aktsomhetsområde for flom.

Landbruk: Skog av høy bonitet.

Natur, geologi, forurensing: To grunnvannsbrønner i løsmasse, Areal under marin grense, Naturtype er svært viktig - ferskvann og våtmark B-område.

Kultur: Ingen registrerte funn.

Friluftsliv: Ingen registrerte funn.

Eiendommer: Gnr/Bnr 68/1.

Bygninger: Fritidsbygg/hytter: 1 stk, ca 31 m².

Gjeldende arealformål, i ny kommuneplan: LNF-område, bruk og vern av sjø og vassdrag.

Gjeldende reguleringsformål: Plan id: 201406, Plannavn: Austmarka vannverk, ikrafttredelsesdato 13/10/2016, detaljregulering.»

Fylkesmannen i Innlandet har uttalt følgende i brev av 04.04.19:

«...

Fylkesmannens vurdering

I naturmangfoldlovens § 8 heter det at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. I dette tilfellet gjelder tiltaket en videreføring av dagens situasjon, men med mulighet for å øke uttaket av grunnvann. Av søknaden framgår det at det er usikkert hvordan uttaket påvirker grunnvannsmagasinet, da slik informasjon og dokumentasjon for anlegget ikke eksisterer. Anlegget er dimensjonert for et uttak på 20 l/s, mens uttaket i dag er vesentlig mindre.

Som en del av nødvendig kunnskapsgrunnlag mener Fylkesmannen at anlegget bør etablere et tilstrekkelig antall peilebrønner i området som påvirkes av uttaket. Gjennom dette vil eventuelle endringer i grunnvannsspeilets høyde kunne avdekkes. Dette er vesentlig å ha på plass ved en eventuell økning i uttaket sammenliknet med dagens situasjon.

Fylkesmannen vil videre gjøre oppmerksom på naturtypelokaliteten Brødbølåa som omfatter Fagernessjøen. Dette området tilhører kategorien «Kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti» og er vurdert som en viktig lokalitet (<https://faktaark.naturbase.no/?id=BN00061359>). Etter Fylkesmannens vurdering vil det planlagte tiltaket neppe medføre nevneverdig påvirkning av denne naturtypelokaliteten.»

Hedmark fylkeskommune har uttalt følgende i brev av 07.03.19:

«...

GIVAS IKS søker om å ta ut grunnvann ved Skullerudtangen tilsvarende behovet til 850 personer. Gjennomsnittlig omsøkt vannuttak er 3,4 l/s. Skullerudtangen ligger sør-øst for Fagernessjøen på Austmarka i Kongsvinger kommune. I 1984 ble det etablert et grunnvannsuttak på stedet som er dimensjonert for 850 personer, men som per i dag har et uttak på ca. 2 l/s, og som forsyner 525 personer. Det mangler dokumentasjon på tillatelse til uttaket ved dette vannverket og det søkes derfor nå om konsesjon.

Fylkesdirektøren har vurdert søknaden opp mot våre ansvarsområder. Da anlegget allerede er etablert vil dette ikke medføre nye fysiske inngrep. Det er ingen opplysninger om grunnvannskilden, men vi forutsetter at vassdragsmyndigheten vurderer dette.

Fylkesdirektøren har ingen ytterligere bemerkning til søknaden.»

NVEs vurdering

Virksomheter fra grunnvannsutttaket på grunnvannsmagasinet og vassdraget.

GIVAS IKS søker om å ta ut grunnvann fra en tange i Fagernessjøen, en innsjø med overflateareal på ca. 0,5 km². Fagernessjøen ligger i vassdraget Vaggeälven-Brødbølvassdraget som renner over grensa og inn i Sverige. Ved utløpet av Fagernessjøen har vassdraget en middelvannføring på 5,9 m³/s.

Fordi grunnvannsutttaket er plassert i løsmasser på en tange i en innsjø mener vi det er naturlig å tro at grunnvannspeilet er nært knyttet til innsjøen og vannføringen i vassdraget ellers. Derfor har vi sett på nedbørfeltet til Fagernessjøen når vi vurderer grunnvannsutttaket på Skullerudtangen.

Middelvannføringen og alminnelig lavvannføring ved utløpet av innsjøen er henholdsvis 5,9 m³/s og 0,6 m³/s. Mange ganger større enn vannuttaket det er søkt om, på 3,4 l/s.

Et noe mindre vannuttak har også foregått i over tretti år allerede, uten at det har medført synlige negative konsekvenser for grunnvannsmagasinet. NVE mener dermed at det ikke er behov for peilebrønner e.l. i denne omgang, for å overvåke grunnvannsnivået ytterligere.

Vannforskriften

Grunnvannsføremkomsten ligger inne i Nasjonal grunnvannsdatabase (GRANADA). Ifølge søknaden bidrar løsmassene på uttaksstedet til at vannet er av god kvalitet. Forekomstens størrelse er ikke kartlagt, men erfaring siden 80-tallet viser at det ikke har vært noen konsekvenser ved det vannuttaket som har eksistert siden da. NVE vurderer at tiltaket ikke har noen konsekvenser for grunnvannsføremkomsten.

Naturmangfold

Brødbølvassdraget er registrert som naturtypen *kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti* i naturbase. Lokaliteten er gitt verdien B – viktig. Vannuttaket på Skullerudtangen er lite sammenliknet med vannføringen i vassdraget og NVE vurderer at naturtypen ikke blir negativt berørt av tiltaket. Oppfattelsen deles med Fylkesmannen i Innlandet.

Kongsvinger kommune skriver at området omfattes av en naturtype til, ferskvann og våtmark med verdi B. NVE har ikke validert dette, men mener vannuttaket er såpass beskjedent at det uansett ikke ville påvirket naturtypen.

Det er registrert ål (VU) i Fagernessjøen. Fordi vannuttaket er lite sammenliknet med vannføringen i vassdraget, mener NVE at ål og andre vannlevende organismer ikke blir negativt berørt.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om vann til Austmarka vannverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 16.04.19. Basert på dette virker det ikke som at grunnvannsutttaket har konsekvenser for naturmiljøet rundt. Etter NVEs

vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

I tiltakets influensområde er det registrert en naturtype (*kroksjøer, flomdammer og meandrerende elveparti*) med verdi B og ål (VU). Fordi vannuttaket er beskjedent sammenliknet med vannføringen i vassdraget vil ikke vannuttaket få konsekvenser for verdiene. Grunnvannsutttaket vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

NVE har også sett påvirkningen fra grunnvannsutttaket i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Brukerinteresser

Grunnvannsbrønnene er allerede etablert og området rundt er klausulert. Omsøkt tiltak vil ikke få noen ytterligere konsekvenser for bruken av området.

Kulturminner

Det er ikke registrert kulturminner i databasen Kulturminnesøk.

Det skal ikke gjennomføres nye inngrep i marka, og tiltaket vil dermed ikke få konsekvenser for tidligere ukjente kulturminner.

Flom

Ifølge Kongsvinger kommune ligger grunnvannsbrønnene i et aktsomhetsområde for flom. Området er imidlertid allerede regulert til vannverk, og brønnene har ligget der siden 1984. NVE har ingen merknader til tiltaket på tema flom.

Vannkvalitet og vannforsyningsinteresser

GIVAS IKS skriver i sin søknad at vannet som tas ut er av god hygienisk og bruksmessig kvalitet. På grunn av løsmassene rundt er grunnvannet også godt beskyttet mot forurensning. Grunnvannet er blitt benyttet i vannverket siden 1984, og NVE har ingen ytterligere merknader på tema vannkvalitet.

Samfunnmessige fordeler

Fra før forsyner Austmarka vannverk 525 personer med rent drikkevann. Et økt vannuttak vil gi rent drikkevann til 850 personer. Tilstrekkelig drikkevann av tilfredsstillende kvalitet er en allmenn interesse av høy prioritet. NVE tillegger dette stor vekt i sin vurdering.

Oppsummering

Grunnvannsbrønnene er etablert i løsmasser på en tange ut i Fagernessjøen. NVE antar at grunnvannspeilet er nært knyttet til vannstanden i innsjøen og vannføringen i vassdraget ellers. Det omsøkte grunnvannsutttaket på 3,4 l/s er svært lite sammenliknet med vannføringen i vassdraget på 5,9 m³/s (middelvannføring). Vi mener at konsekvensene av vannuttaket er små for hydrologien i vassdraget og for naturmiljøet rundt innsjøen og vassdraget.

Vannuttaket vil gi rent drikkevann til 850 personer, en fordel NVE har tillagt stor vekt i vår vurdering.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir GIVAS IKS tillatelse etter vannressursloven § 8 til å ta ut grunnvann fra Skullerudtangen i Kongsvinger kommune. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Forholdet til annet lovverk

Forholdet til plan- og bygningsloven

NVE har kun behandlet grunnvannsutttaket. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares i kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forskrift om byggesak (byggsaksforskriften) gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner.

Forholdet til EUs vanddirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten. NVE har vurdert samfunnsnyttene av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Grunnvannsuttak

Tillatelsen gjelder et uttak på gjennomsnittlig 3,4 l/s.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

NVE har kun behandlet grunnvannsuttaget. Etablering av brønnene er allerede foretatt, og det er ikke behov for å sende detaljerte planer.